

Füvészkert, botanikus kert

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

6. évfolyam

Programcsomag: Én és a világ – Ember és környezete

A modul szerzője: Iván Zsuzsanna

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	11-12 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A fűvészkertek adta élményszerzési, tanulási lehetőségek bemutatása elsősorban készség- és képességfejlesztéssel; a tanórákon szerzett ismeretek alkalmazása és újakkal kiegészítése; e minta alapján saját környezetben levő park, erdő stb. felfedezése
A modul témái, tartalma	Témák: Pszichikus működésünk, személyiségünk – tanulás Tartalom: A modul segít megszervezni egy fűvészkerti foglalkozást a felkészüléstől az értékelésig; egy konkrét példán keresztül mutatja be az interaktív tanulást – ehhez tanulói feladatlapokat, játékmintát ad segítségül. Projekt módszert is alkalmaz, valamint bemutatja az integrált tanulószervezés egy lehetséges módját.
Megelőző tapasztalat	Tanulmányi kirándulások; erdei iskola; eddig szerzett – elsősorban természettudományos – ismeretek
Ajánlott továbbhaladási irány	Erdei iskola; tanulmányi kirándulások; rendhagyó órák; nyári táborok
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: önállóság, identitás Önszabályozás: érzelmek kezelése, tolerancia Énhatékonyság-érzés: pozitív önértékelés, önbizalom A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, problémakezelés, kreativitás, szabálykövetés Társas kompetenciák: empátia
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember a természetben; Ember és társadalom Tantárgyakhoz: természetismeret; magyar nyelv és irodalom; technika és életvitel; rajz és vizuális kultúra; történelem; hon- és népismeret; osztályfőnöki Modulokhoz: Tanulás a múzeumban; Állatkerti séta; Tanulás a neten
Támogató rendszer	Pintér Tibor (szerk.): <i>Környezeti nevelés a bemutatóhelyeken</i> . Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért. Budapest, 2004 Spencer Kagan: <i>Kooperatív tanulás</i> . Önkonet Kft. Budapest, 2001 Az iskolában használatos természetismeret tankönyvek, növényhatározók

Módszertani ajánlás

A modul tanórai vagy tanórán kívüli keretek között is megvalósítható. Ideális esetben mind a három órát a fűvészkertben tölthetjük, de ha ez nem lehetséges, akkor legalább két órát vonjunk össze. A felkészülés vagy az összefoglaló, értékelő óra lehet az iskolában.

Az összevont óra megszervezésébe vonjunk be más szakos pedagógusokat, hiszen egy fűvészkerti foglalkozás nemcsak a természetismeret, hanem több más tantárgy követelményének a megvalósítását is szolgálja. A szervezést legjobb a tanmenetek elkészítése előtt elkezdeni, és összehangolni a közös célokat.

Ma már több fűvészkert, botanikus kert készít olyan segédanyagokat, ismertető füzeteket, feladatlapokat, amelyek megkönnyítik a látogató és a pedagógus munkáját. A modul olyan lehetőséget ajánl, amelyhez nem szükséges külső segítség, és talán az ország minden bemutatóhelyén megvalósítható.

A fűvészkerti órát általában a természetismeret órák tananyagához kapcsolják a pedagógusok. A fent említett tantárgyi kapcsolódások miatt kiváló lehetőséget ad a komplex ismeretszerzéshez, a meglévő tudás rendszerezéshez, alkalmazásához, készség- és képességfejlesztéshez. A hatodikos természetismeret tantervi követelmény hazánk tájainak és életközösségeinek megismerésére koncentrálnak, de egy fűvészkert nemcsak hazai fajokat tartalmaz. Ezért a modul fő célja a fűvészkert általános megismerése, az egyes növénycsoportok jellemzőinek összefoglalása, az ismeretek készségszintre emelése. A későbbiekben a helyi adottságnak megfelelően, a modulsablon alkalmazásával egy konkrét életközösség növényvilágának, illetve rendszertani csoportok megismerésével is foglalkozhatunk.

A modul feltételez meglévő alapvető növényismeretet (tanult növénycsoportok, a növény részei stb.), amiket már korábbi tanulmányaik során szereztek meg a tanulók. A feldolgozandó témák nem azt jelentik, hogy ezeket egyszerre meg kell tanulni, hanem hogy a segédanyagok alapján, a fűvészkerti tapasztalatszerzés közben legyenek képesek felismerni a növényi részeket, azok jellemzőit és a gyakoribb, illetve a tanult növénycsoportokat. A csoportok beszámoló alkalmával kérjük meg a tanulókat, hogy kérdéseikkel, esetleg apró feladatokkal (Mutasd meg az ábrán... stb.) szólítsák meg „hallgatóságukat”.

A felkészülés hatékony és gyerekek által kedvelt lépése lehet egy projekttel készítése, amire a tanulók előzetesen felírják az adott témához kapcsolódó ismereteiket.

A fűvészkerti foglalkozás a feladatlapok alapján történik. Ezeket a tanulók párban vagy csoportban oldják meg. Szervezésük bármely csoportalakítási módszerrel, vagy a tanár irányításával történhet. Az utóbbi előnye, hogy az eltérő képességű tanulók egymástól segítséget kaphatnak, ezáltal könnyebben jutnak sikerélményhez, önbizalmuk erősödik. Egy jól összeállított tanuló pár vagy esetleg csoport alkalmas arra, hogy például egy diszlexiás tanuló segítséget kapjon a feladatlap olvasásában, értelmezésében, vagy egy magatartási problémákkal küzdő gyerek a feladat megvalósítására koncentrálnon, egy zárkózottabb (esetleg szociokulturálisan hátrányosabb helyzetű) tanuló bátrabban dolgozzon, és természetesen a testi fogyatékos megfelelő segítséget kapjon. Ehhez azonban feltétlenül szükséges a pedagógus meggyőző, érthető magyarázata. Az ismeretszerzés hatékonysága miatt célszerű a párokban történő munka, de nagyobb létszámú osztályokban szükséges lehet a maximum négyfős csoportok kialakítása.

Az A, B és C variációk szabadon alkalmazhatók, nem kell mindegyiket elvégeztetni a gyerekekkel.

A tanulók által bejárható területet ne jelöljük ki túl nagyra, mert esetleg eltévedhetnek a gyerekek, és mert sok időt igényel a bejárás. Az útvonal kijelölése: ha van térkép, azon jelöljük, ha nincs, akkor jellegzetes pontok megnevezésével (pihenőhely, útelágazás, jellegzetes fa vagy facsoport, kishíd, sziklakert stb.) Ha nem lehet egyértelműen meghatározni az útvonalat vagy a gyerekek számára nem érthető (ez derüljön ki egy visszakérdezéssel), akkor járjuk be együtt az utat. A modul minden évszakban megvalósítható.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Mivel a modul célja az önálló ismeretszerzés, kutatás, élményszerzés, készség- és képességfejlesztés, ezért az értékelés célja is elsősorban az önértékelés fejlesztése. Az értékelésnek ki kell térni a társakkal való együttműködésre és a foglalkozás értékelésére is. A modul egy szokatlan értékelési lehetőséget is kínál: a tanár is értékelheti önmagát, és a diákok értékelése a tanár munkájára is kiterjed.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

- P1 – Háttér-információk a botanikus kert fogalmához
- P2 – Ötletek csoportalakításra
- P3 – Növénycsoportok
- P4 – A viselkedés szabályaihoz
- P5 – Munkaszervezés
- P6 – Dramatikus játék
- P7 – Értékelés

Diákmellékletek

- D1 – Fűvészkert fotója
- D2 – Kérdőív